

Fermandan İnşaya: Êzidî Kadınlar ve Öz savunma

Feleknas Uca

Tawsî Meleğın Mekânı
Şimdi Daha Özgür

Aysel Awesta

Şingal'in Kızları: Bir Halkın
Kalbinde Kadınlar Var

Rojbin Deniz

Ezidî Kadınları, Fermanlar
ve Hakikatin İzinden

Oya Açan

Katledilen Beden,
Tüketilen Umut,
Gasp Edilen Emek

Ezgi Sıla Demir

Acının Ötesinde:
Kadının Barış Dili

Dilan Kahraman

Camdan Bir Sahne:
Hollywood Feminizmine
Karşı Rojava Kadın
Devrimi

İÇİNDEKİLER

1

Tawsî Meleğın Mekânı Şimdi Daha Özgür

Feleknas UCa

5

Şingal'in Kızları: Bir Halkın Kalbinde Kadınlar Var

Aysel Awesta

9

Êzidî Kadınları, Fermanlar ve Hakikatin İzinden

Rojbin Deniz

16

Katledilen Beden, Tüketilen Umut, Gasp Edilen Emek

Oya Açan

20

Acının Ötesinde: Kadının Barış Dili

Ezgi Sıla Demir

23

Camdan Bir Sahne: Hollywood Feminizmine Karşı Rojava Kadın Devrimi

Dilan Kahraman

Tawsî Meleğin Mekânı Şimdi Daha Özgür

Feleknaş Uca-3 Ağustos 2025

Ama Êzîdîlerin yas tutmaya zamanı olmadı. İntikam alma zamanıydı. DAİŞ'ten kurtulmak için örgütlendiler; meclislerini, savunma güçlerini ve özyönetim yapılarını kurdular. Ve sonunda, gerillanın desteğiyle, DAİŞ barbarları Şengal'den sürüldü. Tawsî Meleğin mekânı yeniden özgürleşti

3 Ağustos 2014'te DAİŞ, bütün dünya, bölge ve tabii ki Kürdistan Bölgesi Hükümeti'nin gözleri önünde, silahsız, savunmasız sivil Şengal'e saldırdı. Tarihin hiçbir zaman unutamayacağı ve insanlığın yüzüne kara bir leke olarak geçen Êzîdî katliamı işte tam da böyle yaşandı. Dünya, korkunç bir soykırıma tanıklık etti. Binlerce insan katledildi, binlercesi rehin alındı; kimisi köle pazarlarında satıldı, kimisi canını kurtarmak isterken susuzluktan, açlıktan öldü. Hâlâ da binlerce Êzîdî'nin akıbeti bilinmiyor. Êzîdîlerin acısı, Êzîdîlerin soykırımı, modern insanlığın en büyük utançlarından biridir.

2-3 Ağustos 2014 gecesi Şengal'den bir telefon geldi. Dediler ki: "DAİŞ, Şengal'e saldırıyor."

Birkaç gün öncesinden, DAİŞ'in Êzîdîlerin bayramında saldırı yapacağı yönünde duyumlar alınmıştı. Herkes saldırı ihtimalinin farkındaydı.

12.000'den fazla peşmerge, Şengal'in güvenliğınden sorumluydu. Beklenti, bu gücün Êzidîleri savunmasıydı. Çünkü teorik olarak o gücün Şengal'de bulunmasının tek sebebi de o idi. Ama ferman günü, hepimiz ne olduğunu gözlerimizle gördük. Savaşması gerekenler, herkesten önce savaş meydanını terk ettiler. Bu trajedinin bu kadar ağır olmasının belki de başlıca nedeni, savaşmadan Êzidîlerin DAİŞ'in insafına bırakılmasıydı.

Trajedinin fotoğrafları hâlâ gözümüzün önünde: Korku, sessizlik, dehşet...

O gece yaşananlar, insanlığın vicdanında silinmeyecek izler bıraktı. Saatler sonra dünya haberdar oldu. Görüntüler, videolar her yere yayıldı. Avrupa medyası röportajlar istiyor, yardım çağrıları yağıyordu.

Ama bazı anlar vardı ki asla unutulamaz. Ki ben asla unutamam.

Evet, o anlardan bir tanesi de Hayat isimli genç bir kızın, DAİŞ'in eline geçmemek için intihar edeceğini söylemesi ve Avrupa'da yaşayan erkek kardeşinin, Hayat'ı bu kararından vazgeçirmek için benden yardım istemesiydi.

DAİŞ köylerine saldırırken Hayat, kendini savunmak ve esir düşmemek için intiharı düşünüyordu.

Kardeşi beni aradı. Hayat'ı vazgeçirmemi istedi. Henüz 18 yaşına bile gelmemişti. Onunla yaklaşık 10 dakika konuştum.

Moral vermeye, ikna etmeye çalıştım. "Kurtulacaksın." dedim.

"YPG ve gerillalar yolda, Şengal'e yaklaşıyorlar."

Ama Hayat'ı vazgeçiremedim. O'nu ikna edemedim.

"Ben kendimi savunacağım, DAİŞ'in eline geçmeyeceğim. Onurumla öleceğim." dedi Hayat.

Kardeşiyle kısa bir veda konuşması yaptı. Sonra sadece kardeşinin çığlıklarını duydum... Telefon sessizliğe gömüldü.

Hayat, hayatına son vermişti.

O çığlık hâlâ kulaklarımda yankılanıyor.

Ve evet, Hayat binlerce kadından sadece bir tanesiydi.

Şengal Dağı’nda onlarca Êzidî kadın, esir düşmemek için uçurumlardan atladı.

Çocuklar, yaşlılar da vardı bu trajedide.

Kaçmak isteyen ama başaramayan çocuklar...

Bir tanesini Rojava’da bir hastanede gördüm.

Konuşamıyordu. Sıcaktan, açlıktan ve susuzluktan görme yetisini yitirmişti.

Kimse adını bilmiyordu. Ona “Rojava” ismini vermişlerdi.

“Rojava çocuk, keşke seni o hâlde görmeseydim. Keşke o küçücük ellerini tutmasaydım, koklamasaydım.”

Birkaç gün sonra vefat ettiğini öğrendim.

İçimden bir parça koptu.

Bunlar sadece birkaç örnek...

Bunun gibi yüzlerce, hatta binlerce trajedi yaşandı.

Şengal’de yaşananlar, modern tarihin en korkunç olaylarından biridir.

Toplu katliamlar, kadın ve çocukların köleleştirilmesi, esir alınması...

Ama Êzidîlerin yas tutmaya zamanı olmadı. İntikam alma zamanıydı.

DAİŞ’ten kurtulmak için örgütlendiler; meclislerini, savunma güçlerini ve özyönetim yapılarını kurdular.

Ve sonunda, gerillanın desteğiyle, DAİŞ barbarları Şengal’den sürüldü.

Tawsî Meleğin mekânı yeniden özgürleşti.

Bugün birçok ülke parlamentoları bu soykırımı tanıdı.

Birleşmiş Milletler de öyle.

Ama şimdi şu sorular sorulmalı:

Êzidîlerin acısı nasıl görüldü?

Şengal'in yeniden inşası için hangi hükümet, ne kadar destek verdi?

Şengal'i korumak için hangi silahlar gönderildi?

Bu silahlar neden Şengal'e ulaşmadı?

Özyönetim kurumları tanındı mı, ziyaret edildi mi?

Avrupa büyükelçileri kaç kez Şengal'e gitti?

Geri dönüş için kaç görüşme yapıldı?

Avrupa ülkeleri soykırımı tanıdı ama Şengal'in statüsünü tanımadı.

Bu bir çelişkidir. Çünkü verdikleri mesaj sadece şuydu: "Bu konuyu önemsiyoruz, gündemimizde, sorumluyuz."

Ama aynı Avrupa, örneğin Almanya, Êzidîleri sınır dışı ediyor.

Yani aslında Avrupa'nın Şengal Soykırımı'na yaklaşımı ikiyüzlüdür.

Bu durumu gören ve bilen Şengalliler, kurtuluşun ayağa kalkıp kendilerini örgütlemekte olduğunu fark ettiler ve öyle de yaptılar.

Şengal özgürleştirildi. Ama bu sadece bir kurtuluş değil, bir yeniden doğuşun başlangıcıydı.

Şehir harabeye dönmüştü. Derin yaralar vardı. Toplu mezarlar, yıkılmış evler, paramparça hayatlar.

Fermanın acısından, yıkımın içinden, yeni bir yaşam filizlenmeliydi. Ve öyle de oldu. Kadınlar örgütlendi, gençler bir araya geldi. Meclisler, komünler, öz savunma güçleri kuruldu.

Êzidî halkı, kendi geleceğini kendi elleriyle şekillendirmeye başladı.

Artık Şengal, kendi ayakları üzerinde duran, kendi kaderini belirleyen bir halkın evidir.

İradesi vardır.

Êzidî halkı sadece hayatta kalmadı.

Direnışıyle yeniden var oldu.

Şingal'in Kızları: Bir Halkın Kalbinde Kadınlar Var

Aysel Awesta-3 Ağustos 2025

74. Ferman bize şunu açıkça gösterdi: Kimse kadınlara özgürlüğü, özgür bir geleceği ya da özgür yaşamı vaat edemez. Kadın bunu ancak kendi içinde ve toplumda yaratarak inşa edebilir. Bu tarihsel deneyim, Êzidî kadınlarının da ekmek ve sudan daha fazla özgün örgütlenmeyi güçlendirmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle Êzidî kadınlar, 2014 fermanından sonra, 2015 yılında “Êzidî Kadın Meclisi” adıyla örgütlendi. Êzidî kadınlara ve Êzidî toplumuna yönelik gerçekleştirilen soykırıma bir yanıt olarak örgütlülüklerini inşa ettiler

3 Ağustos 2014'te Êzidîlerin kutsal mekânı Şingal kentinde yaşanan Êzidî soykırımı, insanlık tarihinin en karanlık sayfalarından birini oluşturuyor. Tüm dünyanın gözü önünde, DAİŞ çeteleri Şingal'e yaptığı saldırılarda 2 binin üzerinde Êzidî'yi katletti, yaklaşık 390 bini zorunlu göçe tabi tuttu ve 7 bin Êzidî kadın ile çocuğu kaçırdı. Bu trajik olay, Birleşmiş Milletler (BM) tarafından 2016 yılında “soykırım” olarak tanındı. Êzidî Soykırımı'nın 11. yılı geride kalırken, faillerin çoğunun yargılanmadığı ve adaletin henüz sağlanmadığı da acı bir gerçek olarak ortada duruyor.

Tarih boyunca Êzidî toplumu, İslamiyet'i kabul etmediği için sistematik saldırılara, zorunlu göçe ve ağır zulme maruz bırakıldı. Êzidîler, tarihsel kaynaklara göre bugüne dek toplam 74 ferman (katliam ve zorla asimilasyon) yaşadı. Osmanlı belgeleri ve bölgesel tarih yazımına göre bu fermaların çoğu, dinî farklılık gerekçesiyle düzenlendi. 74

fermanda, Êzidî inancına ve kültürüne yönelik fiziksel, sembolik ve sistematik saldırılar yapıldı. Sadece bireyler değil, mezarlıklar, ibadet yerleri ve kutsal mekânlar da hedef alındı. Bir halkın sadece canına değil, hafızasına, geçmişine, geleceğine de saldırıldı.

Êzidî inancının kalbi sayılan Laleş Tapınağı da bu saldırılardan nasibini aldı. Defalarca yakıldı, yıkıldı; ama her seferinde küllerinden doğdu. Çünkü bu halkı ayakta tutan şey, inançlarından vazgeçmeyen yüreklerin direnciydi.

Tüm bu saldırıların amacı, Êzidî kimliğini yok etmek ve onları zorla İslamlaştırmaktır. Katliamlarla karşı karşıya kalan birçok Êzidî, hayatta kalmak için İslamiyet'i kabul etmek zorunda kalmıştır. Şingal'de yaşananlar ve daha öncesinde meydana gelen olaylar, Êzidîlerin Müslüman olmadıkları için ne ölülerine ne de dirilerine saygı gösterilmediğini açıkça göstermektedir. Bu saygı, tarih boyunca onlara hiç gösterilmedi.

3 Ağustos 2014'te Koço köyü tamamen yok edildi. Şingal merkezinde, başta Êzidî kutsal mekânları olmak üzere bütün toplumsal değerlere saldırdılar. Sitî Zeynep türbesi ve Êzidî kubbeleri yerle bir edildi. Şingal ve çevresinde şimdiye kadar 80 toplu mezar bulundu. Hâlâ tespit edilmemiş toplu mezarlar ve kimliği belirlenememiş cesetler var.

Tüm bu fermanlar ve soykırım saldırılarından en çok acıyı çeken ve toplumsal değer yargılarını savunan, koruyan kadınlar olmuştur. Êzidî inancında kadın, inancın taşıyıcısı, yaşamın temeli ve kaynağı olarak tanımlanır. Bu nedenle Êzidî geleneğini, dinini ve kültürünü sürdürenler kadınlar olduğundan, 2014 soykırımında en çok Êzidî kadınlar hedef alınmıştır. Çünkü tarih boyunca fermanlara ve zorla asimilasyonlara en çok kadınlar direnmiş; Kürt kültürünün, müziğinin ve sözlü geleneğinin bugüne ulaşmasına en fazla katkıyı onlar sunmuştur.

Êzidî kadınları, sömürgeci devletlerin uyguladığı asimilasyon politikalarına karşı Kürtçenin korunmasında, sözlü edebiyatın ve kültürel hafızanın yaşatılmasında hayati bir rol oynamıştır. Çünkü hayat, duygu, güven ve koruma duygusu annenin etrafında inşa edilmiştir. Kadının toplumsal değeri, ulus-devlet sisteminin yükselişi ve modern medeniyet anlayışının gelişimiyle birlikte giderek azalsa da, tarihe baktığımızda kadınların bütün inançlarda ve toplumlarda özel bir yere sahip olduğu görülür.

Êzidî kadınlarının toplum içindeki yeri ve işlevi çok açık olmasına rağmen, tarih boyunca yaşanan katliamlar, toplumsal dönüşümler ve ataerkil yapıların etkisiyle bu değer zamanla geri plana itilmiştir. Kutsal yaşamın kaynağı olarak görülen kadın, silikleştirilmiş

ve iradesi yok sayılmış bir konuma indirgenmiştir. Ancak tüm baskılara rağmen, Êzidî kadın toplumu ayakta tutan en dirençli yapı olmayı sürdürmektedir.

Ancak fermanlara, soykırıma ve sürgünlere rağmen ayakta kalmayı başaran Êzidîlerin tarihinde birçok kadın direnişçi, lider, yazar ve sanatçı da çıkmıştır. Bu kadınlar, özgürlük mücadelesinde ve Kürt kültürünün korunmasında önemli roller oynamışlardır. Êzidîlerin ruhani liderleri olan Mîr'lerin tarihinde önemli bir yere sahip Meyan Xatun, bu direnişin sembollerinden biridir. Yine Eznîna Reşîd, Kürtçenin yasak olduğu, Kürtlerin ağır bir asimilasyon sürecine maruz kaldığı dönemlerde, Erîvan Radyosu'nda yayın yapan ilk kadın spiker olarak "Yêrêvan xeber dide" (Erîvan haber veriyor) sesiyle hafızalara kazınmıştır. Binevş Agal –Bêrîvan– ise sadece Êzidîlerin direniş tarihinde değil, Kürdistan özgürlük mücadelesinin tarihinde de ismi hep anılacak bir kadın olmuştur.

74. Ferman bize şunu açıkça gösterdi: Kimse kadınlara özgürlüğü, özgür bir geleceği ya da özgür yaşamı vaat edemez. Kadın bunu ancak kendi içinde ve toplumda yaratarak inşa edebilir. Bu tarihsel deneyim, Êzidî kadınlarının da ekmek ve sudan daha fazla özgün örgütlenmeyi güçlendirmesi gerektiğini ortaya koymuştur. Bu nedenle Êzidî kadınlar, 2014 fermanından sonra, 2015 yılında "Êzidî Kadın Meclisi" adıyla örgütlendi. Êzidî kadınlara ve Êzidî toplumuna yönelik gerçekleştirilen soykırıma bir yanıt olarak örgütlülüklerini inşa ettiler. Kadınların bir güç hâline gelmesi, kendilerini fermanlardan ve saldırılardan koruyabilmesi için çalışmalarını büyüttüler.

Bu örgütlü mücadele, 2016 yılında bir kongreyle yeni bir aşamaya taşındı ve Êzidî Özgür Kadın Hareketi (TAJÊ) kuruldu. TAJÊ, sadece bir kadın örgütü değil, aynı zamanda Êzidî kadınların kendilerini savunma, var olma ve yeniden inşa sürecinde öncü bir güç olarak ortaya çıktı. Bugün Êzidî kadınlar, yaşamın her alanında – toplumsal örgütlenme, eğitim, kültür, savunma ve siyaset gibi birçok cephede – çalışmalarını sürdürmektedir.

Sayın Öcalan, Êzidî toplumuna ve Şingal halkına barış sürecine aktif katılım çağrısı yapmış; aynı zamanda direniş alanlarında yer alma ve demokratik örgütlülüğü güçlendirme çağrısında bulunmuştur. Şu sözleriyle bu süreci özetlemiştir: "Özgürlük, Ortadoğu halkları için zorunludur. Fermanların ve talanın sona ermesi mücadeleyle mümkün olacaktır."

Bu çağrı, Êzidî kadınlarının örgütlü direnişini, hakikatiyle yüzleşmesini ve geleceği inşa etme çabasını daha da büyötmüştür. Sonuç olarak; Êzidî kadınlar, tarih boyunca inançlarına, kültürlerine, dillerine, topraklarına ve en çok da kendi bedenlerine yöneltlen

saldırlara karşı onurlu bir direnişin sembolü olmuşlardır. Onlar sadece bir toplumu ayakta tutan değil, bir halkın varoluşunu yeniden inşa eden özne hâline gelmişlerdir. Fermanlara rağmen, soykırımlara rağmen, sürgünlere rağmen... Ayaktalar, direniyorlar, yeniden kuruyorlar...

Êzidî Kadınları, Fermanlar ve Hakikatin İzinden

Rojbin Deniz-3 Ağustos 2025

Görünen odur ki tarihte defalarca karşılaşılan bu erkek merkezli barbarlık değişmemiştir; sadece kılık değiştirmiş, adını değiştirmiştir. Neolitik dönemin kadın bilgeliğine karşı geliştirilen ilk saldırı neyse, DAİŞ'in 74. femandaki saldırısı ve sonrasındaki tüm saldırıları da onun çağdaş izdüşümüdür. Bu durum yalnızca onların insanlığa yaklaşımını değil, aynı zamanda Ortadoğu'yu sapladıkları bataklığı da gözler önüne serer

Êzidî kadınlar güneşten önce uyanır, güneşin yeryüzüyle buluşmasına öncülük ederler. Sabah güneşi doğarken eller avuç içiyle göğsü açılır ve güne başlama dilekleri dualar biçiminde sunulur.

“Ey bu toprakların bereketi güneş! Bizi fermanlardan koru, bizimle birlikte 72 kavmi koru, yaşama nefes veren tüm canlıları koru. Evrene can veren ana soyunu sen yeryüzünün ışığında sakla ve yaşat.”

Bu dilekler bir dua gibi sıralanır; kadında döllen bir canın gün yüzüne doğmasına kadar uzanır. Ana soylu toplumlarda insanın doğayla kurduğu bağ, günlük yaşamın tüm ritüellerinde, varoluşa dair inançlarla iç içe gelişir. Her şey bir zerreye başlar; sonra nötron olur, protona çarpar, atomun en küçük zerrisi kendi içinde enerji akımıyla döllenerek dönüşüm geçirir. Bu dönüşüm büyük bir patlamayla sonuçlanır. Büyük Patlama (Big Bang), Êzidîlikte Çarşema Serê Nîsanê Bayramı'nda renkli yumurtaların birbirine çarpılmasıyla sembolize edilir. Êzidîler o an şöyle der: “Bak, ben patlattım, dünyayı yarattım.” Dünya, doğanın renklerle kurduğu ahenk sayesinde canlılık

kazanır. Êzîdîlerin tüm ritüellerinde doğanın renklerle canlanması, toprağın yaşamla buluşması ve bunun kadınla birleşmesi anlatılır. Ezîdiler, kırmızı ve beyaz ipleri birbirine geçirerek “basımbar” adını verdikleri, bileğe ya da boyna takılan bu birleşimle, insan türünün bedeninde kan dolaşımıyla hayat bulduğunu simgeler. Her Êzîdî’nin bileğinde ya da boynunda, kırmızı ve beyaz ipten oluşan bir bağ bulunur.

Evrenin tüm oluşum evreleri, Êzîdîlerin bayramlarında ve kutsal günlerinde gerçekleştirilen ritüellerle ifade edilir. Êzîdîlikte evren ve yaşam bu şekilde tanımlanır; özgürlük inancının oluşumuna inanma günümüze kadar gelir. Bu anlayışa **Zir** denir; yani “atomun en küçük zerresi.” Êzîdîlik, inancın, bilimin ve doğanın uyum içinde gelişimine dayanır.

Kadınların öncülüğünde şekillenen toplumsallaşma Êzîdalığın kaynağı olurken, buna karşı gelişen erkek örgütlenmesi ikinci bir toplum biçimini; yani zoru, şiddeti ve hatta yamyamlığı, barbarlığı geliştirir. Görünüşe göre Neolitik Dönem’e iki ayrı toplumla girilir. Kötülük, erkek şamanlar eliyle yaygınlaştırılmaya çalışılır. Yaşamın bilgeliği çalınmak istenir. Ana Tanrıça İnanna’nın 104 “Me”si (bilgelik, ilke ve güçleri) erkekler tarafından çalınmaya çalışılmasının başlangıcı olur.

Kadınlar, yarattıkları toplumu korumak için birbirine sahip çıkar; yaşam bilgeliğini korumak ve kollamak isterler. Şamanlar ve **kastik katillerin** oluşturduğu ataerkil toplum yapısı, ana soylu toplumların üzerine geldikçe, kadim yaşam bilgeliği bir sır gibi saklanmaya başlanır. Artık **Zerre** olana “**Sır**” da eklenir. **Sır** ve **Zir**, günümüze sözlü tarihle taşınır.

Ancak tarih boyunca yazıya geçirilen bilgiler, yalnızca erkek şamanların ve kastik sistemin egemenliğindeki toplumun izlerini taşır. Oysa ana soylu toplumların ve tanrıçaların büyük emeklerle kurduğu inanç sistemlerini taşıyan klanlar ve kabileler, bu inancı bir **sır** gibi saklamışlardır. Yukarı Mezopotamya’dan hiç inmeyerek dağlarda, mağaralarda, derin vadilerde bu bilgeliği korumuşlar; bunu bir savunma mekanizması olarak geliştirmişlerdir. Böylece, öz savunmaya dayalı örgütlülüğe sahip topluluklar ortaya çıkmıştır.

Dağlar yalnızca Êzîdalığı değil, kadın bilgisini ve bilincini de taşır. Kadınlar tıpkı ilk çağlarda olduğu gibi çocuklarını kolektif bir annelik anlayışıyla büyütür. Kadın göğsü yalnızca bebeğe aittir. Her kadın, annelik duygusunun bereketine dahil olur. Çocuk sahibi olamayan kadınlara başka kadınlar çocuk doğurabilir.

Sayın Abdullah Öcalan'ın Êzdalık inancını tarifi çarpıcıdır: “Êzidîlik bir inanç ve geleneğin ötesindedir. Doğa ile barış içinde yaşamı ve tüm canlıları kutsal görmeyi kendisine esas alıyor. Zorba sistemlerin Êzidîleri her zaman kendilerine tehlikeli görmeleri bundandır. Çünkü Êzidîler eşit ve özgür yaşamın izlerini günümüze taşıdı.”

Êzdalığa Karşı İlk Kırımlar ve Tarihsel Süreç

Kadına karşı ilk saldırı, ilk cinsel kırılma ve ilk soykırım, Êzdalığa yönelik zulmün ilk adımlarıdır. Bu nedenle Êzdalığa karşı yürütülen fermanların kökeni, Neolitik Dönemle; uygarlık ve devlet sistemlerinin başlangıcıyla eşzamanlıdır. Êzdalığa yönelik kırımları anlamak için tarihi dikkatle okumak gerekir. Tek tanrılı dinlerle birlikte Êzidîlere yönelik doğrudan katliamlar ve kültürel kırımlar başlar. Êzidîlikte bugün bile söylenmemesi gereken, hatta hakaret sayılan birçok söz ve uygulamayı İbrahimi dinler geliştirmiştir. Adem ve Havva anlatısı bile Sümerlerden alınıp Êzidîliğin yaşam kültürüne karşı kurgulanmış bir versiyon olarak tüm tek tanrılı dinlerin kutsal kitaplarında yer bulmuştur. Bilge Êzidîler, yaşadıkları ilk kırımları anlatırken bu tarihsel aşamalara dikkat çeker. Ancak bu konuların daha detaylı araştırılması gerekmektedir. Êzidî toplumu inancını ve bilgeliğini korumak için hiçbir şeyini yazıya dökmez; Êzidî olmayanlara kendi inancına dair bir şey anlatılmaz. Sırlarına büyük bir bağlılık gösterir. Bu açıdan tarihi dökümleri sözlü tarihi anlatımlar, hikâyelerin aralarına saklanan bilgilerde tutulur. Tek tanrılı dinlerin getirdiği fermanlar, Êzidî toplumunun parçalanmasına ve topraklarından göç etmesine neden olmuştur. Sözlü tarih anlatılarına göre ilk ferman, 600'lü yıllarda Kirmanşah'ta gerçekleşir. Sonrasında Maraş–Dersim hattından Hakkâri dağlarına doğru fermanlar devam eder. Hakkâri dağlarının sertliği ve doğal savunması Êzidîleri korur. Ancak her saldırıyla birlikte Êzidî toplumu kabileler şeklinde Şengal Dağları'na doğru yola çıkar. Hakkâri'de son olarak Dasinîler yön değiştirerek direnişi bırakır ve baskıyla inançlarını değiştirir. Êzidî toplumu bunu hâlâ bir ihanet olarak anımsar. Kılıç zoruyla bazıları inançtan dönmüş, Dasinîler ise gönüllü olarak inançlarından vazgeçmişlerdir denilir. Bu bilgiler sözlü tarihin aktarımıyla günümüze ulaşmıştır ve derinlemesine araştırılması gereken konular içinde yer almaktadır.

Sayın Öcalan, “Tarih sadece geçmişten bahsetmiyor; beraberinde yaşanan acıları, direnişi ve hakikati de içinde barındırıyor. Êzidî halkı bu hakikatin en onurlu ve kadim taşıyıcılarındandır. Mezopotamya'nın ilk inançlarından birine sahip olan Êzidîler, binlerce yıldır baskı, zoraki göç ve yok sayılmaya karşı varlığını korudu,” der. Bu, Êzidî toplumunun günümüze kadar süregelen direniş geleneğinin en yalın ifadesidir.

Şengal Dağları: İnancın Son Sığınağı

Şengal Dağları'na sığınan Êzidîler, Êzidalığı yaşatmak için mağaralara ve Şilo Vadisi'nin derinliklerine yerleşir. Taşındıkları kök inanç ve kültür onları her dönemde yeni fermanlarla karşı karşıya getirir. Her seferinde direnişle fermanları kırmayı başarırlar. Şengal Dağları toplam 36 fermanla yüzleşmiştir. Ancak her saldırıyla birlikte toplumsal kültürlerinden bir parça daha yitirirler.

Saldırıların odağı hep kadınlar olmuştur. Bu, tarihin en eski dönemlerinden günümüze kadar böyle süregelmiştir. Kimliği hedef alınan, yok sayılan hep kadın olmuştur. Önce fermanlardan korunmak için, fakat sonra kırımlar olarak cinsiyetçilik Êzidî kadınları cenderesine alır.

Özgür dağ kadınları, zamanla erkeklerin gölgesine itilmeye başlanır. Kadınlar dengbêjlik yapamaz; yalnızca ağıt yakmalarına izin verilir. Lawinç'i erkekler dengbêjlik olarak söylerken, kadınlar ancak güneş battıktan sonra onu ağıt gibi ve kısıtlı biçimde dile getirebilir. Kadının diliyle dökülecek her söz "günah" sayılır; kadın sesi sessizliğe mahkûm edilir. Fakat kadınlar, aile, toplum, erkek ve düşman baskısına karşı hiçbir zaman boyun eğmedi.

Êzidî toplumunun dışarıdan bakıldığında çizilen genel resminde kadınlar çoğunlukla "öteki" olarak konumlandırılır. Fakat içine girdiğinde, kadına dayatılan kölelik ve buna karşı direnen kadın duruşu bambaşka bir gerçeklik karşına çıkar: Xatuna Ferxan, Sitiya Ês, Sitiya Nexşa, Xunav, Zarifa Use ve daha nice direnişçi Êzidî kadının ardında bıraktığı güçlü bir kadın karakteri görürsün. Bu kadınlar yaşamın bilgeleri, yol göstericileri olarak kabul edilir.

Koçek kadınlar, hem kadınların hem de erkeklerin yaşamlarına dair danıştığı, sözüne güvenilen bilge kişiler olarak toplumun tüm kesimleri tarafından tanınır. Yaşamın her alanında, özellikle de demokratik toplum paradigmasıyla birlikte, hem görünür hem de öncü bir misyon üstlenmişlerdir.

Tüm baskılara rağmen, Özgür dağ kadınlarının varlığı Şengal'de hep vardı. Bugün ise sadece var olmakla kalmayıp, aynı zamanda etkin olmanın gücünü de birlikte yaşıyorlar.

2024: En Ağır Ferman ve Direnişin Dönüşü

Tarihin fermanlarla örülü uzun geçmişi, 2014'te en ağır fermanla karşılaşır. KDP peşmergelerinin ihaneti bir yana, elinde keskin kılıçlar taşıyan DAİŞ çeteleri, dünyanın hegemonik güçlerinin desteğiyle Êzidîlerin üzerine gelir. Êzidîler bunun bir yok etme saldırısı olduğunu hemen anlar. Bu, yüreklerine işleyen derin bir korkuya neden olur. Yalnızlık, terk edilmişlik duygusu, tarihin tüm acılarını önlerine serer. Ya ölmek, ya kendinden vazgeçmek... Her iki seçenek de büyük bir kırımı beraberinde getirecektir.

Kadınlar, fermanların döngüsünde en çok yitirilenler olmuşlardır. Ama yaşadıkları ve geçtikleri her toprakta arkalarında direnişin izlerini bırakmışlardır. Bu izler canlıdır; yaşamın içinde filizlenecek kadar güçlüdür. Özgürlük mücadelesinin kadın ruhu bu izleri taşır.

PKK, ana soylu toplumun bugüne taşınmış bir biçimi olarak Mezopotamya'nın her yerine kök salmıştır. Gerillalar Şengal'e "Dervişin 12 atlısı" olarak gelirler. Artık bitti denilen noktada Êzidî toplumu tek bildiği şeyi, gerillalarla omuz omuza vererek yapar: direnir, vazgeçmez ve hayatta kalır.

Ana Soylu Toplumun Direnişi ve Barbarlığın Yeniden Doğuşu

Son fermanla birlikte tarih bir döngüye girer; ilk dönemin hakikatine geri dönülür. Bu, kadın ana soylu toplumun bilgeliliğiyle şekillenen yaşam biçimiyle; erkek aklının zorbalık, şiddet ve barbarlıkla kurmaya çalıştığı tahakküm toplumu arasındaki kadim çatışmanın yeniden sahneye çıkışıdır.

2014 yılında Şengal'de yaşanan 74. ferman, bu iki toplumsallığın son derece çıplak, acımasız ve yalın hâliyle karşı karşıya geldiği andır. Êzidî toplumuna öncülük eden kadın ve erkek gerillalar, kadın ana soylu geleneğin mirasını taşıyarak halklarını korumak için Şengal Dağları'nda direnişin ön cephesine geçerler. Onlar, geçmişin tanrıçalarından bugünün özgür kadınlarına kadar uzanan zincirin halkalarıdır. Karşılarında ise barbarlığın, korkunun, yamyamlığın karanlık temsilcileri vardır: DAİŞ çeteleri.

74. fermanda yalnızca bir halk değil, bin yıllardır süregelen bir yaşam felsefesi hedef alınır. Kadın bedeni üzerinden yürütülen vahşet, sadece bir soykırım değil, aynı zamanda belleğin ve geleceğin katlidir. DAİŞ çetelerinin kadınlara ve çocuklara uyguladığı işkenceler, çocuklarının etlerinin annelere zorla yedirildiğine dair anlatılar, 21. yüzyılın en karanlık sayfalarından biri olarak tarihe kazınır. Bu, barbarlığın zaman aşımına uğramadığını; aksine şekil değiştirerek varlığını sürdürdüğünü gösterir.

Uluslararası güçler, soykırımı tanımayarak ve DAİŞ çeteleri ile onların arkasındaki güçleri yargılamayarak aslında nerede durduklarını açıkça göstermişlerdir. Ortadoğu’yu, ana soylu kadın ve tanrıça kültürü şahsında hedef alan, onu bir soykırım döngüsünde tutan kapitalizmin kastik katil sistemine dayalı katliam zihniyeti; bugün Ortadoğu’da cihadist çete oluşumların önünü açmış, kadınları ve toplumu da tecavüz kültürünün batağına çekmiştir.

El Kaide, DAİŞ ve El Nusra gibi çete gruplarıyla Şengal’de başlatılan bu soykırım; kadınların güçlü durduğu tüm toplumlara karşı sürdürülmektedir. Şengal’den sonra Kobanê, Efrîn, Suriye’nin sahil bölgeleri, Dürzî toplulukları, Afganistan ve İran gibi coğrafyalarda yürütülen saldırılara bakıldığında, bu kadın kırımını sistematik bir biçimde nasıl işlediği açıkça görülebilir.

Görünen odur ki tarihte defalarca karşılaşılan bu erkek merkezli barbarlık değişmemiştir; sadece kılık değiştirmiş, adını değiştirmiştir. Neolitik dönemin kadın bilgelğine karşı geliştirilen ilk saldırı neyse, DAİŞ’in 74. fermanındaki saldırısı ve sonrasındaki tüm saldırıları da onun çağdaş izdüşümüdür. Bu durum yalnızca onların insanlığa yaklaşımını değil, aynı zamanda Ortadoğu’yu sapladıkları bataklığı da gözler önüne serer.

Êzidî kadınların yaşadığı zulüm, bu çılgınlığın en ağır sesidir. Ama aynı zamanda direnişin ve yeniden doğuşun da başlangıcıdır. Êzidîliğin direniş geleneği ise bu barbarlığa karşı bir kez daha dağlara yaslanarak cevap verir. Ana soylu kadının bedeninde şekillenen yaşam gücü, gerillaların kararlı duruşuyla birleşerek halkına siper olur. Şengal’de yalnızca bir toprak savunulmaz; bir inanç, bir kültür, bir hafıza ve kadim bir yaşam biçimi ayakta tutulur.

Sayın Öcalan, “Êzidîlerin bugün yürüttüğü mücadele hepimize yol gösteriyor. Sesi özgürlük isteyenlerin sesidir. Dolayısıyla Êzidîlerin korunması öz savunma temelinde insanlık vicdanına sahip çıkma ile eşdeğerdir. İnanç ve kimliği ile özgür yaşamak için kendilerine sistem oluşturmak Êzidîlerin en doğal hakkıdır. Ne baskıcı devletler ne de kavimci dar anlayışlar bu hakkı tanımıyor. Bu ancak halkların kardeşlik ve eşitliğine dayalı sistem ile gelişebilir, bu temelde kendilerini yönetebilir” der.

Bu da bu çağın direniş geleneğinde Êzidalıkla bir başlangıcı ifade eder. Êzidalık kültürünün kök hücreleri, tüm Kürdistan’da bir yaşam felsefesi olarak yeşerir. Fermanlarla dolu tarihe, 2015 yılında Şengal’in DAİŞ’ten özgürleşmesi ve Êzidî toplumunun özerkliğini ilan etmesiyle nokta konularak yeni bir başlangıcın kapısı aralanmıştır. Yani Êzidîler,

Demokratik Özerk Şengal sistemleriyle Irak başta olmak üzere tüm bölgeye öncülük ederek Ortadoğu'nun Rönesansı'na giden yolun kapılarını kadınlara ve tüm halklara açmışlardır.

Katledilen Beden, Tüketilen Umut, Gasp Edilen Emek

Oya Açan-3 Ağustos 2025

Kadınların “ev işleriyle meşgul olduğu” gerekçesiyle Türkiye’de işgücüne dâhil olamayan kadın sayısı, 2025’in ilk çeyreğinde 6 milyonu aştı. Bu rakam, işgücüne dâhil olamayan erkeklerin 2,2 katı. Çalışanlar da esnek ve kısa süreli işlerde iş bulabiliyorlar. Şimdi gündeme getirilen yarı zamanlı çalışmayla zaten yerlerde sürünen kadın istihdamı daha diplere doğru yol alacak; evdeki bakım yükü hafiflemek şurada dursun, aksine işteki süre azaldıkça ev içi sorumluluklar daha da artacak. Kadın kamu emekçileri hem işte daha düşük ücretle çalışacak hem de evde daha ağır bir iş yükü altına girmek zorunda kalacak

Sadece çağımızda değil, 20. yüzyıldan başlayarak propagandanın kitleler üzerindeki gücü ve etki derecesi tartışılmaz bir olgudur. Göz boyayıcı vaatler yanında, biktırıcı yinelemeler eşliğinde yürütölen beyin yıkama faaliyeti, kimi konuları kafalara çıkmamacasına çakma amacından kaynaklanır. Almanya’da 1930’lu yıllardan başlayarak, Nazizm döneminde özellikle Goebbels aracılığıyla kitlelerin ruhlarına kadar zerk edilen “güç ve yenilmezlik” psikolojisi, uzunca bir süre yıkıcı bir işlev görebilmiştir. Yalnızca —basitçe— sözcüklerle yürütölmez propaganda; günümüzde görsellik de sunumunda sergilenen vücut dili de devreye girer. Fakat sanırım en belirgin özelliği, hiçbir kuşkuya yer bırakmayan yinelenme sıklığıdır.

20 yılı aşkıındır süren AKP iktidarının bu konudaki sicili de “başarılar”la doludur. Zor ve rıza yöntemlerini —birlikte ya da dönüşümlü— kullanarak kitlelerin hizaya getirilmesinde belirlenen, bastırma ve teslim alma amaçlı politikaların uygulanmasında her dönem açısından başa yazdıkları bir konu mutlaka vardır. Bazen temel politika ve hedef

değişmeden kalmakla birlikte, bazen bunu “yeni müjdeler” ve sözüm ona iyileştirmelerle süsledikleri bilinir. Gerçekte, kitleleri soluksuz bırakan, çaresizliğe ve çıkışsızlığa sürükleyen politikalar, onların dilinde “her şeyin en güzeli, en mükemmeli” olarak sunulur.

Konu Kadınlar Olunca...

Konu kadınlar olunca bu çark döner de döner. Toplumu hizaya sokacak politikaların hayata geçirilmesinde ilk uğrak daima kadınlardır. Kadınların muhalefetini ve isyanını engelleyerek seslerini kesme amacı, her sözlerinde çıplak biçimde sırtır. Onların yaşam alanlarının daraltılması, hayallerinin ve umutlarının düzen sınırlarında boğulması, cesaretlerinin kırılıp mücadele isteğinin törpülenmesi, faşist iktidar blokunun başta gelen amacıdır. Bu doğrultuda yıllardır sergilenen saldırganlık, aile kurumundan başlayarak toplumun en ince gözeneklerine sızdırılmak istenmektedir. Toplumsal ilişkiler sisteminin temel taşı olarak nitelenen burjuva ailenin —dolayısıyla devletin— bekası uğruna sayısız yasa, yönetmelik çıkarıldı; gündelik işleyiş ve uygulamaların adeta yazısız yasalar olarak yerleştirilmesine çalışıldı.

Oysa kadın cinayetleri ve çocuklara yönelik cinsel istismar, diz boyu ensest vakalarıyla iktidarın parlatmaya çalıştığı aile, molozlar altındadır. El kadar çocuklar için “9 yaşında evlendirilebilir” fetvası, kadın ve çocukların haz nesnesi olarak kullanılmaya çalışıldığının göstergesinden başka bir şey değildir.

“Aile Yılı”nın İçi Dolduruluyor

Faşist iktidar bloku, egemenliğinin toplumsal çatısını, özel mülkiyetin temel hücresi olan aile üzerinden kurmaktadır. İşçiler, emekçiler, sömürülen yığınlar gün geçtikçe sıkılaştırılan zincirlerle hareketsiz bırakılmaya çalışılıyorken, kadınlar dışarıda erkek devlet; içeride baba-koca-kardeş sıfatlı erkekler tarafından mutlak itaate zorlanır. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin lafının bile edilmesine tahammül edemeyen iktidar, köleliği dayatan politikalara karşı çıkılmasının simgesi durumuna gelmiş İstanbul Sözleşmesi’ni de mezara gömdükten sonra kadın dinamiğinin altını her vesileyle oymaya çalışıyor. Evlenmeler yerine boşanmalar artıyor, doğum oranları düşüyor ve nüfus hızla yaşılanıyor çünkü. İplik iplik çözölen aileyi ayağa kaldırma doğrultusunda 2025’i “Aile Yılı” ilan ettiler; kadınlara yönelik “evlenin”, “doğurun” propagandasına hız verdiler. Böyle kapsamlı hedeflerin bir yılda üstesinden gelemeyeceklerini düşünmüş olmalı ki, önümüzdeki 10 yıla yaydılar “Aile yılı”nı! Bunu nelerle dolduracaklar, kadınlar için yine hangi karanlık planları yapıyorlar acaba diye düşünürken, bir lütuf gibi sunulan “yarı zamanlı çalışma

düzenlemesi” piyasaya çıktı. Eşdeğer işe eşit ücret mücadelesini de darbeleyeceği öngörülen bu düzenleme, sözüm ona aile yaşamı ile iş yaşamını uyumlu hâle getirecekmiş! AKP’li Cumhurbaşkanı Tayyip Erdoğan tarafından duyurulan bu müjdenin, kadın emeğini daha da esnekleştirip daha da güvencesizleştiren; toplumsal cinsiyet rollerini pekiştiren ve kamu istihdamını piyasacı mantığa uyarlayan bir dönüşümün parçası olduğu görülüyor.

“Yarı Zamanlı Çalışma” Aldatmacası

Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren yeni düzenlemeye göre, kamu çalışanı ebeveynler çocuk ilköğretim çağına gelene kadar haftada 20 saat çalışabilecek. Bu süre, haftada en az üç gün ve günde en az üç saat olacak şekilde esnetilebilecek. Ne var ki bu durumda maaş ve sosyal haklar da yarı yarıya ödenecek.

Erdoğan, düzenlemeyi duyururken “ebeveynlerin çocuklarının gelişimine zaman ayırması, aile bağlarının güçlenmesi” gibi gerekçeler öne sürdü. Ancak bu söylem, uzun süredir yürürlükte olan muhafazakâr “aileci” sosyal politika yaklaşımının bir devamı niteliğinde. Toplumsal bakım yükünü devlet-kamu yerine aileye, oradan da kadına havale eden bu anlayışı biz çok iyi biliyoruz. Çocuk, yaşlı, hasta bakımının neredeyse tamamı kadınların omuzlarında. Kamusal kreş, gündüz bakımevi ve destekli annelik hizmetlerinin yokluğu, kadınları ya işgücü piyasasından çekilmeye ya da düşük ücrete, esnek ve güvencesiz işlere mahkûm ediyor. Yeni düzenleme, bu durumu “normalleştiren” ve kurumsallaştıran bir işleve sahiptir.

Düzenleme, kâğıt üzerinde “anne ya da baba” çalışanı kapsıyor gibi görünse de gerçekte “doğal görevi” olarak kodlanan toplumsal cinsiyet rollerini ve ataerkil işbölümünü yeniden üretmiş oluyor. Erkek işgücünü bir sonraki gün için hazır etmek, nesiller doğurmak, evdeki hayatı kolaylaştırmak; kadına biçilmiş roller kapsamında. Dolayısıyla bu düzenlemenin de “aile sorumluluğunu kadına yükleyen politikalar” toplamının bir parçası olarak iş görmesi hedefleniyor.

Kadın İstihdamında Ciddi Bir Geri Sıçrama

Kadınların “ev işleriyle meşgul olduğu” gerekçesiyle Türkiye’de işgücüne dâhil olamayan kadın sayısı, 2025’in ilk çeyreğinde 6 milyonu aştı. Bu rakam, işgücüne dâhil olamayan erkeklerin 2,2 katı. Çalışanlar da esnek ve kısa süreli işlerde iş bulabiliyorlar. Şimdi gündeme getirilen yarı zamanlı çalışmayla zaten yerlerde sürünen kadın istihdamı daha

diplere doğru yol alacak; evdeki bakım yükü hafiflemek şurada dursun, aksine işteki süre azaldıkça ev içi sorumluluklar daha da artacak. Kadın kamu emekçileri hem işte daha düşük ücretle çalışacak hem de evde daha ağır bir iş yükü altına girmek zorunda kalacak. Bu katmerli yük —geçmişten bu yana— kadınların fiziksel, duygusal ve ekonomik olarak tükenmesine yol açacak.

Bu tür politikalar, bakım hizmetlerini kamusal yükümlülük olmaktan çıkarıp bireylerin (özellikle kadınların) “tercihi”ymiş gibi propaganda ediliyor. Oysa bu bir tercih değil, adeta zorunluluk. Yoksulluk, yaşamın her evresinde ve alanında eşitsizlik ve bakım yüküyle kuşatılmış kadınlar açısından çaresizce yönelinecek bir soluklanma imkânı. Dolayısıyla “istediğin zaman yarı zamanlı çalış” demek, devleti sorumluluktan azat edip bunu bireyin sırtına yıkmaktan başka bir şey değildir. Bu düzenleme, kadın emeğini daha da görünmez kılarak ucuz, esnek ve parçabaşı çalışmaya mecbur bırakacaktır.

Yarı zamanlı çalışma, sadece günlük mesai süresini değil, geleceği de etkileyecektir. Kamu emekçilerinin ücretleri ve sosyal hakları yarı yarıya budanacağı gibi, derece yükselmesi ve kademe ilerlemesi gibi kariyer basamakları da buna göre hesaplanacak. Bu durum, kadınların kamuda yönetici pozisyonlara yükselememesi, “kariyer kaybı” yaşaması ve ileride daha düşük emekli maaşı alması gibi sonuçlar doğuracaktır. Hiçbir şey görüldüğü ve gösterilmek istendiği gibi değil. Nasıl propaganda edilirse edilsin, hangi süslü cümleler kurulursa kurulsun, kapitalizmin ihtiyaçları ve iktidar blokunun hesapları asla emeğiyle çalışanlar lehine düzenlen(e)mez. Çürümekte olan bir sistem, ömrünü daha fazla itaat, daha fazla kölelik, daha ağır çalışma koşullarıyla ancak sürdürebilir.

Elias Canetti’nin dediği gibi, “İnsanlık, yalnızca deneyime ve anılara sahip bulunmadığı noktada savunmasız konumdadır.” Dünya-tarihsel deneyiminin dersleriyle, AKP’nin kadın, emek, Kürt ve doğa düşmanı politikalarıyla yıllardır mücadele edenler olarak bizler, bu yağmacı rejimin gerçek yüzünü biliyoruz. Hiçbir allayıp pullama bunu değiştiremez!

Acının Ötesinde: Kadının Barış Dili

Ezgi Sıla Demir-3 Ağustos 2025

“Helallik” de tek taraflı bir talep değildir; çocuk da tek bir topluluğun çocuğu değildir. Eğer bir toplumda bir annenin karnındaki bebeği, kimliği yüzünden ölüm riskiyle tanışıyorsa; barışın da helalliğin de dili eksiktir.

Kadının, annenin toplumsal hafızada ve tarihte üstlendiği rol; yalnızca doğurmak, büyötmek değil, bir dili, bir yaşamı, bir barışı kurmaktır.

Kadın, var olduğu günden bu yana yalnızca çocuk yetiştirmede; toplulukların vicdanını, barışını, ahlakını ve hafızasını taşıdı.

Toprak gibi... Hem yaşamı saklayan hem acıyı gömen hem de yeniden filizlendiren bir kök gibi.

Tarih boyunca savaşları, yıkımları durdurmak için ortaya çıkan ilk ses, çoğu zaman bir kadının sesi oldu.

Kimi zaman bir annenin ağıtı, kimi zaman bir kadının dua eden elleri, kimi zaman bir kız çocuğunun “yeter” diyen bakışı...

Kimi zaman da barış için meydanlarda yüröyen, kayıplarını arayan, adalet isteyen, direnen kadınlar...

Barış, tarih boyunca hep kadın diliyle, kadın yüreğiyle öröldü.

Çünkü kadın, yaşamdan yanadır.

Doğurmak, büyötmek, beslemek, onarmak...

Kadın bu yüzden acının devamını değil, barışın inşasını ister.

Bugün de öyle olmak zorunda.

Kadınlar ve anneler olarak, acının diliyle değil; yaşamın diliyle konuşmak zorundayız.

Çünkü kadın barış inşa eder; barış da kadın diliyle kurulabilir.

Acının Çokluğu, Vicdanın Dili

Son günlerde çocukların fotoğrafları paylaşıyor; babalarının tabutları başında çekilmiş kareler, altına yazılan “Bu çocuklara nasıl anlatacaksınız? Kimden helallik alacaksınız?” gibi sözler...

Kadınların, annelerin bu dili sahiplenmesi... Açıkçası dikkatimi çekiyor.

Kadın, vicdanın ve yaşamın taşıyıcısıyken; öfkenin ve tek taraflı bir hafızanın taşıyıcısı hâline geliyor.

Çocukların fotoğraflarını paylaşmak, belki de onların büyüdüklerinde kendi kararlarını verme hakkını ellerinden almak demektir.

Belki barış daha önce gelseydi, o çocuklar babalarını kaybetmeyeceklerdi.

Ve bu ülkede hâlâ bir kemik parçasına, bir mezara bile ulaşmamış binlerce kayıp varken; acıyı tek bir anlatıya indirgemek barışa hizmet etmez.

Çünkü barış, sadece bir topluluğun kaybına değil; bütün toplulukların, bütün annelerin kaybına dokunabildiği ölçüde hakikidir.

Ama bir de öteki yüz var:

Kürtçe müzik dinledi diye kolluk kuvvetleri tarafından şiddete uğrayan bir ailenin bebeği...

Hamileyken tekmelenen bir Kürt kadının bebeği, hayata tutunmaya çalışıyor.

O zaman şu sorulmaz mı? O bebeğin helalliğini kimden, nasıl alacağız?

O anne karnındaki bebeğin aldığı tekmenin hesabını kim verecek?

Acı tek taraflı değil; kayıp da öyle...

Barış da tek taraflı kurulmaz.

Barış; hakikati görerek, her acıyı duyarak, vicdanla inşa edilir.

Bu yüzden “helallik” de tek taraflı bir talep değildir; çocuk da tek bir topluluğun çocuğu değildir.

Eğer bir toplumda bir annenin karnındaki bebeği, kimliği yüzünden ölüm riskiyle tanışıyorsa; barışın da helalliğin de dili eksiktir.

Kadının Misyonu: Barışı İnşa Etmek

Jineolojî, barışı kadın diliyle kurmayı; anneliği sadece doğurmaktan ibaret değil, toplumu büyüten, onaran bir rol olarak görür.

Kadın; bir topluluğun hem hatırasını hem de umudunu taşır.

Acının çoğaltıcısı değil, dönüştürücüsüdür.

Bunun için de öfkenin değil; hakikatin ve vicdanın dilini kurmak zorundayız.

Belki de en sahici barış; vicdanla ve hakikatle yüzleşmekten, her kaybın yasını eşit tutmaktan, hiçbir acıyı görmezden gelmemekten geçer.

Kadınlar ve anneler olarak; barışın dilini kuracak olan da biziz.

Acıyı tek bir anlatıya indirgemedi, hakikatin tamamına sahip çıkarak, barışı tek taraflı değil; toplumsal bir hakikat olarak savunarak...

Çünkü barış, en çok da bizim elimizdedir.

Ve barış, sadece bir kelime değil; bir dil, bir vicdan ve bir yaşam biçimidir.

Camdan Bir Sahne: Hollywood Feminizmine Karşı Rojava Kadın Devrimi

Dilan Kahraman-3 Ağustos 2025

Yayılmacı politikaların yalnızca toprak kazanımıyla değil, ideolojik yapbozlarla da sürdürüldüğü bir gerçek. Kadın mücadelesinin özü, sistemin vitrinine dizilen, baştan sona sterilize edilmiş temsillerle bastırılmak isteniyor. Özel savaş politikalarını bugüne kadar hep Kürdistan özelinde düşündük. Şimdi Kürdistan'daki kadın mücadelesi dillere destan hâle gelmişken, bu politikaların da global şekilde ilerlediği tespiti yapmaktır yersiz olmayacak

Bugüne kadar Rojava birçok yazıya konu oldu. IŞİD karşısında verilen muazzam mücadelenin yanında, bugün hayata geçirilen stratejik zekâ, bağlılık, politik ahlak karşımızda duruyor. Bütün dünya, barbarlara karşı kadın öncülüğünde gerçekleşen bu zaferi biliyor; bütün dünya bu kadınları tanıyor. Tanıyor tanınmasına da, ne kadar özünsüyor? Bu bir “anlaşılmama” feryadı değil. Bu, dünya çapında yürütülen “kadın konfederalizminin” zemininin yakalanmasının hayati önem taşıdığı bir zamanda, dünyada ortaklaşarak büyüyen kadın mücadelesi ile “Hollywood feminizmini” birbirinden ayırma gerekliliğinin dile gelişidir. Şehirlere bombalar yağdı, silahlar patladı, kayıplar yaşandı ve efsanevi bir zafer kazanıldı kara zihinlilere karşı. Tam bu noktada, kadın mücadelesinin Ortadoğu’da filizlenen bu hakikatin etrafında ciddi bir kararlılıkla toplanması gerekirken, Ortadoğu üzerindeki dikkatleri yayılma arzusundan ötesini taşımayanlara yeni bir pazar açıldı: Gerilla kadın oryantalizmi.

Mücadele tarihi ilk defa mı kadın gerilla gördü? Tabii ki hayır. FARC’tan IRA’ya, Tamil Kaplanları’ndan Vietnam Savaşı’na, ETA’dan RAF’a dünya, kadınların silahlı

m¼cadelesine tanık oldu. Ancak YPJ farklıydı: Ortadoğu’da IŞİD’i besleyip güçlendirenlerin, IŞİD’i bitireceğinden emin dahi olmadıkları bir yapının muazzam zaferiyle zamansız karşı karşıya kalmasının adıydı YPJ. Bir anda, irticai, mutlak işgal alanlarından biri olarak kadın bedenini gören, köle pazarları kuran IŞİD imha edildi.

İşte tam bu noktada, YPJ bir güneş gibi parladığında, kapitalist modernite “en azından” bir yerden kazanç sağlamanın yolunu buldu. Bu, yalnızca ekonomik bir kazanç değil; aynı zamanda ideolojik düzeyde bir yayılmacılığın da başlangıcıydı. Topraklar, sınırlar ve doğal kaynaklar kadar “anlatılar” da kolonize edilebilirdi. YPJ’nin hakikatini parlatan değil, pazarlayan bir anlatı formu oluştu. Avrupa’daki YPJ anlatıları ile başladı süreç. Diziler, filmler ve daha nice tanıklıkların, Rojava’da asıl olanlardan kopuk, hakikate hiç değmeyen anlatıları başladı. Kadınlara dair çekilen filmlerde, bir halkı savunmak için yola çıkmış insanlar, sadece kişisel sebeplerle savaşmış gibi resmedildi çoğunlukla. Biri kardeşini kurtarmak için çıktı yola, biri annesini. Ama gerçekte birçok kişi annesini, kardeşini, ailesini bir hakikat sevdasıyla arkasında bıraktı.

Velhasıl, 2014’te Rihanna’nın “YPJ’li gibi” giyinmesi gündeme ateş topu gibi düştü. Çok değil, yakın zamanda bir dizide uzay görevine bir YPJ’linin yollanması günlerce tartışıldı. Hollywood ve Avrupa, zaman zaman Kürdistan’daki mücadeleyi bir pazar olarak kullanmaya devam ediyor. Bu da bizi başka bir yüzleşmeye getiriyor: Feminizm yalnızca hak arayan bir hareket değil, sistemin uygun gördüğü şekillerde yeniden paketlenmeye açık bir mecra hâline getirildiğinde, kendi özünü yitirme riskiyle de karşı karşıya kalıyor.

Peki, bu neden tehlikeli ve neden avantaja dönüştürülemez? Çünkü uzun zamandır feminizmin, sosyal medya yoluyla yaşadığı bir ikilik hâli var. Bir tarafta gerçekten sokaklarda, meydanlarda, topluluklarda, taban tabana zıt fikirlerde dahi olsalar, öyle ya da böyle kadın mücadelesi için yan yana gelen bir hat var. Diğer tarafta ise yapımlarla zerk edilen, “pinkwashing” yapan, sürekli çok “güvenli” feminizm ve queer hikâyeleri anlatarak gerçeklikten kaçan, “Apple yapımı” steril bir tasvir var. Ve bu tasvir, zaman zaman görünürlüğü artırma anlamında faydalı bulunsa da, gerçek bir mücadelenin genç nesille arasına cam koyuyor. Birbirini gören ancak birbirine dokunamayan, heterojenleşmiş bir tablo çıkıyor ortaya. Tatlı ve tuzlu iki denizin birbirine karışamaması gibi.

Yayılmacı politikaların yalnızca toprak kazanımıyla değil, ideolojik yapbozlarla da sürdürüldüğü bir gerçek. Kadın mücadelesinin özü, sistemin vitrinine dizilen, baştan sona

sterilize edilmiş temsillerle bastırılmak isteniyor. Özel savaş politikalarını bugüne kadar hep Kürdistan özelinde düşündük. Şimdi Kürdistan’daki kadın mücadelesi dillere destan hâle gelmişken, bu politikaların da global şekilde ilerlediği tespiti yapmak yersiz olmayacak. Feminizmin üzerini bir heyula ile örtmek, onu olduğundan farklı göstermek, güçlü yanlarını görmezden gelip sadece vitrin boyutuyla ele almak, onu bir moda hâline getirmekten başka işe yaramaz. Ve bu geçicilik hâli, asıl hattı yavaşlattığı gibi, hattın azıcık bile gevşemesi hâlinde boşluklara sızabilir. Kapitalist sistem bulduğu boşluğu doldurur. Özellikle erkek egemen sistemin, feminizmde gördüğü ufak bir duraksamayı dahi erkeklik lehine kullanmayacağına inanmak, saflık olur.

Bugün, tüm bunların sonucu olarak karşımıza dünya çapında iki farklı feminizm tasviri çıkıyor: Biri, Hindistan’da binlerin toplandığı alana “Jin, Jiyan, Azadî” yazıyor, Jina’nın etrafında toplanıyor, tüm dünya kadınlarının bir araya gelişlerde aynı sloganı haykırmasını sağlıyor; diğeri ise genellikle önemsiz görülen sosyal medya aracılığıyla, moda olarak dayatılmış suni bir feminizmin kof “öğretileri” sonucu, alanlarda ya “Jin, Jiyan, Azadî”yi istemiyor ya da bu sloganın doğduğu ideolojinin mimarını yok sayarak “içini rahatlatıyor.”

Sayın Abdullah Öcalan’ın feministlerin eleştirilerine verdiği cevabın bu zeminde okunması lazım. Feminist mücadele uzun yıllardır güçlü bir öncü çıkaramadığı gibi, teknolojik gelişmelerin gerisinde kaldı. Bu yenilenmede gecikmişlik hâli, bugün bu ikiliğe — bu ikiliğin suni ayağının ise kapitalist erkek düzen tarafından yönetilmesine — sebep oldu. Avrupa’da yürütülen LGBTİ+ tartışması, “trans dışlayıcı” tartışmalarla feminizmin yaşamsal zeminini oyalarken, Türkiye’de her dönem sokaklarda yenilenen genç kadın popülasyonu bu sefer sahaya milliyetçi kodlarla iniyor.

Bu yüzden bugün “ne yapılabilir?” sorusu, yalnızca teorik bir arayış değil; somut bir yönelim ihtiyacıdır. Öncelikle, YPJ’nin kadınlar eliyle kurduğu öz savunma çizgisi, zafer estetiğinden değil, ideolojik derinliğinden besleniyor. Bu çizginin teorik omurgasını ise Jineolojî oluşturuyor. Jineolojî, kadın özgürlük mücadelesini yalnızca erkek şiddetine karşı değil, aynı zamanda ulus-devletin merkezîyetçiliğine, kapitalist modernitenin bireyci tüketim normlarına ve pozitivist bilginin tekleştirici işleyişine karşı konumlandırıyor. Feminist hareketin birçok damarında yıllardır süregelen tartışmaların aksine, Jineolojî yalnızca kadınları değil, erkekliği de dönüştürme iddiası taşıyor. Erkekliği yeniden tarif etmeden ve tahakküm biçimlerini ifşa etmeden tam anlamıyla bir özgürlük mümkün değildir. Bu yönüyle Jineolojî, feminizmin kimi evrenselleştirilmiş biçimlerinde eksik bırakılan yapısal erkeklik eleştirisini toplumsal bir mücadele zeminiyle bütünlüyor.

Jineolojî, kadın mücadelesinin teorisini halklar, sınıflar, coğrafyalar ve inançlar üstünden yeniden kuruyor. Kadının özgürleşmesini tekil bir kimlik politikası olarak değil, tüm toplumun dönüşümüne öncülük eden bir güç olarak tanımlıyor. Dolayısıyla bu çizginin enternasyonal karakteri, onu temsil etmeye çalışan değil; onu anlamaya ve yaşatmaya çalışan kadın mücadeleleriyle yan yana durmak zorunda. Kadın öncülüğündeki halk mücadeleleri, sosyal medyada ya da dizilerde parlatılan steril feminizmle aynı zeminde değildir. Bugün iki ayrı feminizm biçimi karşı karşıya durmaktadır: biri meydanlarda, halkların içinde, kendi ideolojik ve tarihsel bağlamıyla yükselen bir hat; diğeri ise sistemin onayladığı, seyre uygun, pazara dönük bir görüntüden ibaret. İşte bu noktada, gerçek mücadeleyi sürdüren kadınlar için en önemli görev, bu ayrımı netleştirmek, araya çekilen camı tuzla buz etmektir. Çünkü camın arkasında kalan her kadın, sisteme temas ettiği anda kimliğinden değil ama öfkesinden arındırılarak tüketilebilir hâle gelir. Bu nedenle feminizmin halksız, sınıfsız, aidiyetsiz bir yere sıkıştırılmasına izin verilemez. Ulusal kimliğini, sınıfsal aidiyetini, inancını ya da yaşadığı coğrafyanın politik gerçekliğini yok sayarak kurulmuş her kadın anlatısı, yalnızca sistemin lehine çalışır. Bugün özellikle genç kadınlara sunulan vitrinsel kimlikler, örgütsüzleştirilmiş bir feminizmin dışavurumudur. Bu alana dışarıdan değil, içeriden müdahale edilmelidir. Topluluk içi şiddet, fail korumacılığı ve görünürlüğü kadın mücadeleyi örtmesi gibi başlıklar konuşulmadan, sistemin feminizmle kurduğu oyun bozulamaz. Özetle, kapitalist erkek egemen düzen, kadın mücadelesindeki her gevşemeyi avantaja çevirmek için bekliyor. Bu yüzden gevşemek bir seçenek değil. Hakikat, her coğrafyada, her dilde ve her bedende örgütlenerek, suni olanı kökten bitirmek zorunda. “Jin, Jiyan, Azadî” işte tam da bu nedenle sadece bir slogandan ibaret değil; bir felsefe olmasının yanı sıra, hatırlatma, uyarı ve çağrıdır.